

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

УДК 347.121.2(043.3)

М. А. Гора

старший викладач

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,

кафедра цивільно-правових дисциплін

Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ В УКРАЇНІ: ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА РІВЕНЬ ВІДПОВІДНОСТІ МІЖНАРОДНИМ СТАНДАРТАМ

В статті проаналізовані акти національного законодавства, а також міжнародні правові акти, в яких закріплені особисті немайнові права фізичних осіб. Автор доводить, що нормативний перелік і зміст особистих немайнових прав розширюються в результаті як законотворчої діяльності, так і практики застосування законодавства про права людини.

Ключові слова: особисті немайнові права; перелік особистих немайнових прав; захист особистих немайнових прав; Міжнародний Білль про права людини; Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод.

Проблема особистих немайнових прав завжди займала у вітчизняній цивілістиці одне із провідних місць. Вважається, що наукові дослідження в цій сфері цивільного права на території колишнього СРСР почалися з дисертаційної роботи М. К. Почанського «Личные неимущественные права граждан СССР», що була захищена в Москві в 1939 році [13, с. 118]. В подальшому свій внесок у розв'язання теоретичних та практичних проблем поняття, змісту й захисту особистих немайнових прав внесли такі вчені, як Н. Г. Александров, С. М. Братусь, А. В. Венедиктов, А. П. Вилейта, Н. О. Дисидентка, Т. В. Дробишевська, В. А. Жакенов, О. С. Іоффе, С. Ф. Кечек'ян, Л. О. Красавчикова, М. Н. Малєїна, А. В. Міцкевич, П. М. Рабинович, З. В. Разумовська, В. О. Рясенцев, В. С. Синенко, Р. О. Стефанчук, В. Л. Суховерхий, Ю. К. Толстой, К. А. Флейшиць, Л. С. Явич, Ц. А. Ямпольський та інші. Однак, незважаючи на значну кількість теоретичних розробок у цій сфері, подальші дослідження питань особистих немайнових прав завжди будуть актуальними й необхідними, оскільки динаміка сучасного життя відкриває нові грані цієї пробле-

ми, змінює погляди на деякі її аспекти, наповнює проблему прав людини, за висловленням авторського колективу підручника цивільного права під керівництвом О. В. Дзери, «характерними для різних епох філософськими, релігійними або етнічними елементами» [15, с. 587]. У той час, коли Україна перебуває на шляху європейської інтеграції, цікавим уявляється питання правового регулювання і нормативно закріпленого переліку особистих немайнових прав.

На сучасному етапі розвитку у світі все більше уваги приділяється людині, її правам та свободам. У сфері визнання та нормативного закріплення прав людини Україна не відстає від найбільш сприятливих у плані визнання й захисту прав людини країн. Так, згідно із ст. 3 Конституції України від 28.06.1996 р. «людина, її життя й здоров'я, честь і гідність визнаються найвищою соціальною цінністю... утвердження й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [1]. Оскільки людина — це, насамперед, її духовний світ, то цілком логічно, що духовні цінності повинні мати пріоритет перед матеріальними. Стосовно цивільного права наведемо думку Н. Давидової: «У цивільному праві норми, що сприяють формуванню людини як особистості, повинні передувати нормам, що сприяють формуванню її як власника або підприємця» [11, с. 21].

Серед колишніх радянських республік Україна одна з перших порушила радянські традиції у визначенні предмета цивільного права, установивши правовий захист особистих немайнових прав як загальне правило, а не як виняток: «Цивільним законодавством регулюються особисті немайнові й майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників» (ст. 1 Цивільного Кодексу України від 16.01.2003 р.). В Цивільний Кодекс України (далі — ЦК України) включений повноцінний розділ, присвячений особистим немайновим правам громадян: відповідні норми створили Книгу 2 ЦК України і розміщені в ньому відразу після загальних положень. Важливим також є те, що творці ЦК України не просто перелічили особисті немайнові права, а наповнили їх змістом, виходячи з міжнародних стандартів прав людини. Так зване «позитивне регулювання» також є новелою в правовому регулюванні цієї групи прав на пострадянському просторі.

У діючому ЦК України особисті немайнові права умовно розділені на 2 групи. Перша включає права, що забезпечують природне існування фізичної особи: право на життя (ст. 281), на усунення небезпеки, що загрожує життю й здоров'ю (ст. 282), право на охорону здоров'я (ст. 283), на медичну допомогу (ст. 284), на інформацію про стан свого здоров'я (ст. 285), на таємницю про стан свого здоров'я (ст. 286), на відвідування при перебуванні в стаціонарі (ст. 287), права на свободу (ст. 288), особисту недоторканність (ст. 289), донорство (ст. 290), родину (ст. 291), опіку або піклування (ст. 292), право на безпечне для життя й здоров'я навколишнє середовище (ст. 293).

Друга група особистих немайнових прав включає права, що забезпечують соціальне існування фізичної особи: право на ім'я, його використання і зміну (ст.ст. 294–296), право на повагу до гідності й честі (ст. 297), повага

до померлої людини (ст. 298), право на недоторканність ділової репутації (ст. 299), право на індивідуальність (ст. 300), на особисте життя й таємницю особистого життя (ст. 301), на інформацію (ст. 302), на особисті папери й розпорядження ними (ст.ст. 303–304), на ознайомлення з особистими паперами, переданими у фонди бібліотек і архіви (ст. 305), на таємницю кореспонденції (ст. 306), права фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле- і відеозйомок (ст. 307), а також права осіб, зображених на фотографіях і в інших художніх творах (ст. 308), право на свободу літературної, художньої, наукової й технічної творчості (ст. 309), право на місце проживання й недоторканність житла (ст. ст. 310–311), право на вибір роду занять (ст. 312), на свободу пересування (ст. 313), на свободу об'єднання (ст. 314) і на мирні збори (ст. 315).

У статті 270 ЦК України також окремо перелічені особисті немайнові права, закріплені в Конституції України: право на життя, на охорону здоров'я, на безпечне для життя й здоров'я навколишнє середовище, на свободу й особисту недоторканність, недоторканність особистого і сімейного життя, право на повагу до гідності й честі, право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної й іншої кореспонденції, право на недоторканність житла, право на вільний вибір місця проживання і на свободу пересування, право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості.

Згідно зі ст. 270 ЦК України, перелік такого роду прав не є вичерпним. До них відносяться й інші особисті немайнові права, які належать фізичним особам від народження (ч. 1 ст. 269) або передбачені або можуть бути передбачені цим кодексом і іншими законами (частини 2–3 ст. 270).

Так, наприклад, у ст. 8 Закону України «Про культуру» від 14.12.2010 р. поряд із правом на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, закріпленим у ст. 309 ЦК України, прописане також право на доступ до культурних цінностей, культурної спадщини і культурних благ (ст. 8 Закону), а також право громадян України будь-якої національності зберігати, пропагувати свою культуру, мову, традиції, звичаї й обряди, створювати національно-культурні товариства, центри, установи культури та провадити будь-яку діяльність у сфері культури, що не суперечить законодавству [10].

Статтею 3 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.93 р. передбачене право громадян займатися фізичною культурою і спортом незалежно від расової приналежності, кольору шкіри, політичних, релігійних і інших переконань, статі, етнічного і соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних і інших ознак [7].

Закон «Про свободу совісті й релігійні організації» від 23.04.91 р. закріпив у ст. ст. 3–4 право громадян вільно приймати й змінювати релігію або переконання, сповідати будь-яку релігію або не сповідати ніякої, проводити релігійні культи, відкрито виражати й вільно поширювати свої релігійні або атеїстичні переконання, право на таємницю релігійної сповіді, а також рівність громадян перед законом і в їхніх правах незалежно від їхнього відношення до релігії [4]. Право на свободу вираження поглядів і

переконань також проголошено в Законах України «Про інформацію» від 02.10.92 р., «Про телебачення й радіомовлення» від 21.12.93 р. та ін.

Право на освіту закріплено в законах України «Про освіту» від 23.05.91 р., «Про професійно-технічну освіту» від 10.02.98 р., «Про загальну середню освіту» від 13.05.99 р., «Про позашкільну освіту» від 22.06.2000 р., «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 р., «Про вищу освіту» від 17.01.2002 р.

Порядок забезпечення громадянам права на звернення до органів державної влади й місцевого самоврядування, до об'єднань громадян, на підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, у засоби масової інформації, до посадових осіб із зауваженнями, скаргами й пропозиціями, заявами і клопотаннями врегульований Законом України «Про звернення громадян» від 02.10.96 р.

Перелік і зміст медичних прав, передбачених статтями 282–287, 290 ЦК України, доповнюються нормами «Основ законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.92 р. Згідно зі ст. 6 вказаного нормативного акту, кожний громадянин має право на охорону здоров'я, що передбачає: життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд і соціальне обслуговування й забезпечення, необхідні для підтримки здоров'я людини; безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище; санітарно-епідеміологічне благополуччя території й населеного пункту, у якому людина проживає; безпечні й здорові умови праці, навчання, побуту й відпочинку; кваліфіковану медичну допомогу; достовірну і своєчасну інформацію про стан свого здоров'я й здоров'я населення; участь в обговоренні проектів законодавчих актів і внесення пропозицій по формуванню державної політики в сфері охорони здоров'я; участь у керуванні охороною здоров'я і проведенні громадської експертизи із цих питань; можливість об'єднання в громадські організації з метою сприяння охороні здоров'я; правовий захист від будь-яких форм дискримінації, пов'язаних зі станом здоров'я; відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю; оскарження неправомірних рішень і дій працівників установ і органів охорони здоров'я; можливість проведення незалежної медичної експертизи; право пацієнта, що перебуває на стаціонарному лікуванні в установі охорони здоров'я, на відвідування його зазначеними в законі особами [6].

Екологічні права громадян не обмежуються правом на безпечне для життя і здоров'я навколишнє середовище (ст. 293 ЦК України) і врегульовані Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.91 р.

Перелік особистих немайнових прав, закріплених у нормативних актах, виданих в Україні, доповнюється положеннями міжнародних договорів, учасником яких є Україна. На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин простежується пріоритет моністичної концепції (теорії) верховенства міжнародного права. Про це свідчить: по-перше, закріплений у законодавстві механізм ратифікації міжнародних договорів з одночасною імплементацією їх в національне законодавство (на відміну, наприклад, від Німеччини, де ці процеси розділені [14]); по-друге, заявлений пріори-

тет норм міжнародних договорів над нормами внутрішніх нормативних актів у випадку колізії.

Згідно зі ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори і угоди» від 29.06.2004 р. діючі міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства [8, с. 19]. Якщо міжнародним договором України, що вступив в силу у встановленому порядку, установлені інші правила, чим ті, які передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору (цікаво, що, згідно зі ст. 17 попереднього закону «Про Міжнародні договори України» від 22.12.93 р. останнє правило стосувалося лише тих договорів, які були укладені у формі закону України!). У Конституції України норма про пріоритет положень міжнародних договорів над положеннями внутрішніх нормативних актів відсутній. У ст. 9 Конституції лише вказано, що діючі міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і що укладення міжнародних договорів, що суперечать Конституції України, можливе тільки після внесення відповідних змін у Конституцію. Однак висновок про місце діючих міжнародних договорів в ієрархії законодавчих актів уявляється очевидним. У цьому питанні автор повністю підтримує висновок проф. В. Євінтова: «У випадку колізії норм ратифікованого договору й норм національного права, перші мають більш високу силу в порівнянні з іншими і підлягають пріоритетному застосуванню; заборонено впроваджувати в законодавство України і, відповідно, застосовувати договори, що суперечать Конституції України. Презюмується, що належним чином ратифіковані міжнародні договори відповідають Конституції України» [12, с. 27]. Такий висновок відповідає положенням Віденської Конвенції про право міжнародних договорів від 23.05.69 р. (до якої Україна приєдналась 14.04.86 р.): згідно зі ст. 26 вказаної Конвенції, кожний діючий договір є обов'язковим для його учасників і повинен сумлінно виконуватися (принцип *Pacta sunt servanda*). У статті 27 Віденської Конвенції 1969 р. так сформульовані взаємини міжнародних договорів і внутрішнього права: «учасник не може посилатися на положення свого внутрішнього права як на виправдання невиконання ним договору» [2, с. 27]. Із цих положень можна зробити ще один висновок, сформульований В. Євінтовым: «Норми міжнародних договорів, уведені в право України ратифікованим законом, здобувають статус норм національного права й підлягають відповідному застосуванню. Пряме застосування таких норм договорів не виключається, якщо законодавець не здійснив спеціальної трансформації цих норм у внутрішнє законодавство» [12, с. 27].

Ці міжнародні принципи знайшли пряме відображення в низці законів України, у тому числі й у ЦК України: так, у ч. 2 ст. 10 сказано: «Якщо в чинному міжнародному договорі України, укладеному у встановленому законом порядку, містяться інші правила, ніж ті, що встановлені відповідним актом цивільного законодавства, застосовуються правила відповідного міжнародного договору України» [3]. Аналогічні норми містять Закони Украї-

ни «Про свободу совісті і релігійні організації» від 23.04.91 р. (ст. 32), «Про освіту» від 23.05.91. (ст. 65), «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.91 р. (ст. 71), «Про телебачення і радіомовлення» від 21.12.93 р. (ст. 68), «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р. (ст. 37), «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. (ст. 2) та ін.

Серед міжнародних документів, якими встановлені міжнародні стандарти захисту особистих прав і свобод, основними є наступні: Устав Організації Об'єднаних Націй (Сан-Франциско, 26 червня 1945 р.); так званий «Міжнародний Білль про права людини», який включає Загальну декларацію прав людини (прийнята на третій сесії Генеральної Асамблеї ООН резолюцією від 10.12.1948 р.), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (Нью-Йорк, 19 грудня 1966 р.) з Факультативними протоколами та Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (Нью-Йорк, 19 грудня 1966 р.); Конвенція Міжнародної Організації Праці (МОП) № 87 про свободу асоціації та захист права на організацію (Сан-Франциско, 9 липня 1948 р., ратиф. Законом України від 14.09.56 р.); Конвенція МОП № 98 про застосування принципів права на організацію і на ведення колективних переговорів (Женева, 1 липня 1949 р., ратиф. Законом України від 14.09.56 р.); Конвенція МОП № 111 про дискримінацію в сфері праці і занять (Женева, 25 червня 1958 р., ратиф. Законом України від 14.08.61 р.); Міжнародна Конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (Нью-Йорк, 7 березня 1966 р., підписана Україною 07.03.66 р., ратиф. Президією ВР УРСР 21.01.69 р.); Європейська Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (Рим, 04.11.1950 р., ратиф. Законом України від 17.07.97 р.); Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації відносно жінок (Нью-Йорк, 18 грудня 1979 р., ратиф. Законом України від 24.12.80 р.); Конвенція МОП № 156 про рівне ставлення й рівні можливості для трудящих чоловіків і жінок: трудящі із сімейними обов'язками (Женева, 3 червня 1981 р., ратиф. Законом України від 22.10.99 р.); Конвенція про права дитини (Нью-Йорк, 20 листопада 1989 р., ратиф. Законом України від 28.02.91 р.); Хартія соціальних прав і гарантій громадян незалежних держав (затв. Міжпарламентською Асамблеєю держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав 29 жовтня 1994 р.); Конвенція Співдружності Незалежних Держав про права й основні свободи людини (Мінськ, 26 травня 1995 р.); Європейська Соціальна Хартія (переглянута) (Страсбург, 3 травня 1996 р., ратиф. Законом України від 14.09.2006) і інші.

Особливе місце серед міжнародних договорів займає Європейська Конвенція про захист прав людини й основоположних свобод, ратифікована Україною 17.07.97 р. На відміну від норм інших джерел міжнародного права, які є відносно стабільними, положення Європейської Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод (далі — Конвенція) динамічно розвиваються, передбачені нею права наповнюються новим змістом завдяки діяльності спеціального органу із захисту передбачених Конвенцією прав, — Європейського суду з прав людини. Відповідно до ст. 17 Закону України «Про виконання рішень і застосування практики Європейського

суду з прав людини» від 23.02.2006 р. національні суди при розгляді справ, віднесених до їхньої підвідомчості, повинні застосовувати Конвенцію та практику Суду (тобто рішення по будь-якій розглянутій Судом справі — прим. автора) як джерело права [9; 17]. У своїх рішеннях Європейський Суд неодноразово вказував на те, що при прийнятті рішень він керується своєю попередньою практикою й тлумачить Конвенцію та протоколи до неї, розглядаючи фактичні обставини конкретної справи у світлі вимог сучасності (див., наприклад, Рішення Суду в справі S. A. Dangeville v. France, no. 36677/97, параграф 47, ECHR, 2002- III) [19]. У результаті, значення рішень нерідко виходить за національні рамки і впливає на право й судову практику інших держав — учасниць Конвенції. Таким чином, як висловився відомий фахівець з прав людини С. Шевчук, «з моменту ратифікації Конвенції питання забезпечення верховенства людини над державою, перетворення її в суб'єкта не тільки конституційного, але й міжнародного права, набуває практичного характеру» [16, с. 1], а «Україна фактично почала новий етап у діяльності вітчизняних правозастосовчих органів» [16].

Приклад розвитку Європейської Конвенції наведемо з Доповіді співробітників дослідницького відділу Європейського Суду під назвою «Культурні права в практиці Європейського Суду з прав людини». Дослідники стверджують, що в останні роки в Європі зросла увага до комплексу культурних прав, переважно, через значне збільшення кількості справ, що ініціюються у Суді по зазначених питаннях особами або організаціями, які відносяться до національних меншин, включаючи культурні, лінгвістичні, етнічні меншини. Європейська Конвенція «культурні права» як такі не захищає, тільки в Протоколі № 1 (Перший Протокол від 20.03.52 р., ратифікований Україною Законом від 17.07.97.) закріплено «право на освіту». Однак, Суд, «через динамічну інтерпретацію різних статей Конвенції поступово визнав ряд суб'єктивних прав, які можна тлумачити як «культурні права» у широкому розумінні» [18]. Найбільш тісно пов'язаними з «культурними правами» статтями Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод автори Доповіді називають наступні: ст. 8 (право на повагу до приватного й сімейного життя), ст. 9 (свобода думки, совісті й релігії), ст. 10 (свобода вираження поглядів) і, власне, ст. 2 Протоколу № 1 (право на освіту). Посилаючись на конкретні рішення Європейського Суду, доповідачі вказують на те, що в ході розгляду скарг громадян і прийняття рішень Суд додатково визнав і захистив такі права: право на художнє вираження (Right to Artistic Expression), доступ до культури (Access to Culture), право на культурне самовизначення (Right to cultural identification), лінгвістичні права (Linguistic Rights), право на освіту (Right to Education), право на захист культурної і природної спадщини (Right to the Protection of Cultural and Natural Heritage), право на пошук історичної правди (Right to Seek Historical Truth), право на академічну свободу (Right to Academic Freedom).

Таким чином, закріплення особистих немайнових прав відбувається як на національному, так і на міжнародному рівнях. Перелік особистих немайнових прав не є вичерпним, такі права підлягають захисту у встанов-

леному законом порядку, навіть якщо вони не закріплені внутрішніми нормативно-правовими актами, але впливають із міжнародно-правових стандартів прав людини, закріплених у міжнародних договорах, деклараціях, пактах, хартіях. Перелік і зміст особистих немайнових прав — категорії не стабільні, а такі, що динамічно розвиваються, зокрема, через діяльність Європейського суду з прав людини щодо застосування Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, з урахуванням змін в сучасному світі, насамперед, у відношенні держави до особистості та її прав і свобод.

Список літератури

1. Конституція України, прийнята на 5 сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. // ВВРУ. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Віденська Конвенція про право міжнародних договорів від 23.05.69 р. Україна приєдналася Указом Президії ВР УРСР від 14.04.86 р. // ВВР УРСР. — 1986. — № 17. — Ст. 343.
3. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 р. // ВВРУ. — 2003. — № 40–44. — Ст. 356.
4. Про свободу совісті і релігійні організації: Закон України від 23.04.91 № 987-ХІІ // ВВР УРСР. — 1991. — № 25. — Ст. 283.
5. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.91 р. № 1264-ХІІ // ВВРУ. — 1991. — № 41. — Ст. 546.
6. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.92 р. № 2801-ХІІ // ВВРУ. — 1993. — № 4. — Ст. 19.
7. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.93 р. № 3808-ХІІ // ВВРУ. — 1994. — № 14. — Ст. 80.
8. Про міжнародні договори і угоди: Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-VI//ОВУ. — 2004. — № 35. — С. 11. — Ст. 2317.
9. Про виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. // ОВУ. — 2006. — № 12. — С. 16.
10. Про культуру: Закон України від 14.12.2010 р. № 2778-VI // ОВУ. — 2011. — № 2. — С. 13. — Ст. 91.
11. Давидова Н. О. Особисті немайнові права: Навчальний посібник. — К. : Ін Юре, 2008. — 160 с.
12. Євінгов В. Пряме застосування міжнародних стандартів прав людини (коментар до ст. 9 Конституції України) // Українське право. — 1998. — № 1. — С. 27.
13. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичної особи. — К., 2008. — С. 118.
14. Третьяков Д. Ієрархія законів і принцип «*pacta sunt servanda*» // Журнал Віче [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1020/>
15. Цивільне право України: Підручник: В 2-х кн. / О. В. Дзера (кер. авт. кол.), Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін.; За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. — 2-е вид., допов. і перероб. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — Кн. 1. — 722 с.
16. Шевчук С. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод: практика застосування та принципи тлумачення в контексті сучасного українського праворозуміння // [Електронний Ресурс]. — Режим доступу: <http://eurocourt.in.ua/Article.asp?Aidx=41617>.
17. Cultural Rights in the case-law of the European Court of Human Rights: Report of the Research Devison of the European Court of Human Rights, Published in January, 2011 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/F8123ACC-5A5A-4802-86BE-8CDA93FE58DF/0/RAPPORT_RECHERCHE_Droits_culturels_EN.pdf
18. Dangeville v. France, Application No. 36677/97, Judgement of 16 April 2002. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.humanrights.is/human-rights-project/humanrightscasesandmaterials/cases/regionalcases/europeancourtofhumanrights/nr/477>

М. А. Гора

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,
кафедра гражданско-правовых дисциплин
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина

**ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВАЯ ОХРАНА ЛИЧНЫХ
НЕИМУЩЕСТВЕННЫХ ПРАВ В УКРАИНЕ: ОБЩИЕ ПРИНЦИПЫ
И УРОВЕНЬ СООТВЕТСТВИЯ МЕЖДУНАРОДНЫМ СТАНДАРТАМ**

Резюме

В статье проанализированы акты национального законодательства, а также международные правовые акты, в которых закреплены личные неимущественные права физических лиц. Автор доказывает, что нормативный перечень и содержание личных неимущественных прав расширяются в результате как законотворческой деятельности, так и практики применения законодательства о правах человека.

Ключевые слова: личные неимущественные права, перечень личных неимущественных прав, защита личных неимущественных прав, Международный Билль о правах человека, Европейская Конвенция о защите прав человека и основных свобод.

М. А. Гора

Odessa I. I. Mechnikov National University,
The Department of Civil Law Disciplines
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

**CIVIL LAW PROTECTION OF NON-PROPERTY RIGHTS
IN UKRAINE: GENERAL PRINCIPLES AND THE LEVEL
OF COMPLIANCE WITH INTERNATIONAL STANDARDS**

Summary

Regulations of national legislation and international regulations that secure non-property rights of individuals are analyzed in the Article. It is shown that the normative list and the content of personal non-property rights are expanding as a result of legislative activity and practice of use of legislation on human rights.

Key words: personal non-property rights, the list of personal non-property rights, protection of personal non-property rights, International Bill of Human Rights, the European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms.